

Sárospataki

Ifjúsági Közlöny

Főszerkesztő :

Szólke István

Társzerkesztők :

Kiss Géza és Sőreghy János

Felelős szerkesztő :

Gaál István

Tartalom : Gulyás József dr. főgimn. tanár: A magyar ifjúság feladatai. Györék József: Melancholia (vers). — Bogyay Zsigmond: Levél a szerkesztőhöz. — Bencze Domokos: Keleti mese. — László Sándor: Utolsó március (vers). — Gesztelyi Nagy László: A nő társadalmi és jogi helyzete. — Kiss Géza: A mi szerelmünk (vers). — Sebestyén: Régebbi diákévekből. — Osváth József: Éjféli karcolatok. — Darvas János: A gyöngykagyló (vers). — Ipszilon: Vázlatok. — s. j. Farsang. — Irodalom. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Megjelenik

havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés

egész évre 4 kor.

Sárospatak legrégibb és legnagyobb férfiszabó divatüzlete (Városháza épületében)

Weinberger Sámuel férfiszabó.

Felhívom a m. t. ifjúság b. figyelmét, hogy a közeledő tavaszi idényre leg-elegánsabb és legjutányosabb áru, elsőrendű tavaszi ruhákat készítek.

Kényelmes fizetés!!

Tekintettel az előrehaladott téli időre, nagy raktáromon levő férfi. fiúöltönyök és téli kabátok leszállított árban kaphatók!

Kundráth János

sárospataki cipészmeister (Patika-köz) készíti a legelegánsabb és legtartósabb uri és női cipőket. Legfinomabb kivitel. Olcsó ár. Minden részről a legteljesebb elismerés. Az ifjúság számára különösen nagy árkedvezmény!

Diákok cipésze!

Miglécz János

(Kapitány-ház.)

Prima munka, olcsó ár! Diákoknak részletfizetésre is!

Miért

kap annyi megbizást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógyár?

Mert

a cég teljesen megbízható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviselet Sárospatakon a Klein Mihály cég.

Igen tisztelt Uraim!

Szives figyelmöket arra hívom fel, hogy

áru- házamban

mindennemű uridivat cikkeknek árait mélyen leszállítottam, ennél fogva kérem szives bevásárlásaiknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives pártfogásukba ajánlva, vagyok kitűnő tisztelettel

Deutsch Hermann

Nagy alkalmi vásár!?

A MAGYAR IFJUSÁG FELADATAI.

„Csillag esik, föld reng, jött éve csudáknak . . .“
Csudáknak, melyeken elálméklkodott a világ. Vészteljes esztendő, melyben egy hajdan hatalmas birodaiom összeropant. Még önnagysága, robbanásának szörnyű volta sem óvta meg. Miért? „Más faj állott a kihunyt helyére, gyöngé fővel, romlott, szívtelen; a dicső nép, mely tanult izzadni, s izzadás közt hősi bért aratni, névben él csak, tényleg nincs jelen.“ A török nemzet ifjúságára nem lehetett elmondani azt, amit Hector mondott Astyanaxnak: „Légy különb apádnál!“ Az ifjúság pedig fontos tényező egy nemzet életében. Ő az, ők azok, akik a jövőndő férfiai lesznek. A történelem ítélőszéke előtt felelni fognak tetteikért.

Hazám reménye, ifjúsága! Te szép tette lelkés, kész sereg! Szükség lesz tirátok is egykoron, talán égető, nagy! Talán épp a ti erőtkön, akaratotokon, lelkesedéseteken, kitartásotokon fordul meg az, hogy „egy nemzetet az emberiség számára“ megtudnak-e tartani vagy nem.

Nagy idők szelét érzem csapongani a légben. Még csak gyöngé szellő, az égnek apró vándora, mely csak a pici pehelyt tudja meglebbenteni, vagy az ut porát megrezdíteni, de megtörténhetik, hogy majd ágat ingató, aztán fát döntő, végre mindent felforgató, dübörgő hangú, zivataros égháború orkánjává nő s akkor aztán, ifjúságom! rajtad fordul meg, hogy keményen tud-e állani, hideg szív-

vel, hideg ésszel, acél kebellemel, meg nem rebbenő szem-pillával tud-e szemébe nézni a magyar a fergetegnek. Tunc animis opus erit!

„Én a csillagokban olvasok. Vér és vér mindenütt. Testvér a testvért, népfaj a népfajt fogja gyilkolni engesztelhetetlenül és örülten. Száguldó csapatok dülnek szét mindent, mit építünk.“ A nagy Széchenyinek e szavai talán csak későn válnak valóra, de ne legyenek egy új Cassandra szavai Trója lángjain! Higgyetek tehát benne s készüljetekek az élet-halál harcra. Militia est vita hominis.

„Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?“ Üde virágerdeje vagytok a magyar Májusnak, hazám ifjúsága!

Csupa szín és fény,
Pezsdülő élet,
Reményteljesség,
Termésigéret.

A nemzetek nagy versenyében a ti aratásotokra is szükségünk van. Bő aratást pedig az remélhet, aki jól vetett élete tavaszán. A tudás ezerféle tere nyílt meg előttetek. Az ipari, mezőgazdasági pályán a meggazdagodás ezerféle lehetősége áll rendelkezésetekre. A meggazdagodásra pedig szükségtek lesz. Az a nemzet lesz szabad, melynek a zsebében marad az utolsó forint, kezében az utolsó használható fegyver. Hódítsatok új területet az érvényesülés mezején! Mindegyikötök a magyarság egy-egy katonájának érezze magát! És mint a harcmезőn a vezetés szálai mind egy kézben futnak össze, a ti szétszórt seregetek törekvései is mind egy célt szolgáljanak, a magyarság erőssé tételét. Nincs olyan tere az érvényesülésnek, ahol a nemzeti lélek tápot, támaszt nem tudna lelteni. Mert minden elért siker, a legkisebb elért eredmény is öntudatlanul a magyar nemzet előrevitelére szolgál. Hiába mondogatjátok azt, hogy ezt a ti egyéni érdeketekért csináltátok; belekapcsolódik az a nemzet életébe. A kalapácsütések, a gépek zúgása, a szántóvető füttye, a tudósok zajtalan munkája, a hétköznapi lárma, a vasárnapi zsolozsma mind a magyarság himnuszává, a magyar munka dicsőítésévé olvad össze. Önkéntelen is erre a célra dolgoztok. Dolgozzatok is és készüljetekek a nagy harcra! Vagy ti, vagy fiaitok, vagy unokáitok vivják ezt a harcot, vagy fegyverrel, vagy munkával, de legyetek résen!

„Minden ember legyen ember és magyar, akit e föld hord és egével betakar!“ Azonkívül legyen alkalmas arra, hogy magáért mindig megfeleljen. A magyar ifjuság ércveretétől függ mindig, minden időben, hogy megmaradhat-e a magyar nemzet. Mi hát a magyar ifjuság feladata? A nemzeti lét fenntartása. Mi a kötelessége? E nemzeti lét fenntartásáért vívott folytonos, nagy, állandó küzdelemre előkészülni. És ha sikerül a magyar nemzetet fölemelni olyan magasba, amint csak lehet, mondhatjátok, térvén őseitek porához:

Köszönjük élet áldomásodat!
Ez jó mulatság, férfimunka volt!

Dr. Gulyás József
főgimn tanár.

MELANCHÓLIA.

Az életnek mély titkába néztem :
(Ó, görbe utcák, ó, paraszt faluk! . . .)
— Előttem nincs nyom: — sivatagba vesztem,
Mögöttem régen elveszett az út.

Az én életem szürke semmiség már,
A szenvedésem sok kicsiny halál ;
Bús krizantém a lelke álmodása,
Mit kitagadott magából a nyár.

Őszi borúba temetkezett búval
Úgy sorvadok, mint kései virág.
— Az életemben nincsen semmi szépség
És a szívemben nincsen semmi vágy.

S őszi virágként, csapzott őszi tájon,
— Mint egy elárvult, késő fájdalom —
Szívemben sok-sok hervadó virággal
Fekszem le majd az őszi avaron.

Györék József.

LEVÉL A SZERKESZTŐHÖZ.

Kedves Szerkesztő Ur!

Dr. Buza László jogtanár urnak az előbbi számban megjelent „A jogi pálya és a nők“ című vezércikkét a legnagyobb örömmel olvastam. Amit én már a 70-es években tápláltam lelkemben, úgy látszik be fog teljes mértékben teljesülni. Nem tudtam sehogysem megérteni azt a nagy igazságtalanságot, hogy miért uralkodik sokszor zsarnoki módon a férfi a nő felett, miért zárja ki azokról a helyekről, ahol a nő épügy s talán jobban megfelelne a kötelességnek, a munkakörnek.

Isten előtt mindnyájan egyformák vagyunk, a nő époly szellemi képességekkel van felruházva mint a férfi, miért szorítanak hát őket háttérbe, miért ne lennének feljogosítva űk is arra, hogy több féle pályára léphessenek. Hány szegény, de tisztességes s intelligens leánynak lehet a jövőjét biztosítani megfelelő kenyér keresettel, akik szorgalmukkal, kitartásukkal nem csak magukat, de elhagyatott hozzátartozóikat is tudják segíteni s esetleg mindennapi kenyeret nyújtani.

Régen szellőztettem e kérdést s mosolyogtak rajta. — Irtam is róla s írásomat megmutattam egy barátomnak; azt a tanácsot adta, hogy ne is a papirkosárba helyezzem, hanem égessem el, mert amit irtam, azt kinevetik, hiszen az egy megvalósíthatatlan ábránd.

S ime az én, akkor még mosolyt keltő dolgom, kezd teljes mértékben megvalósulni.

Ezért vagyok bátor kedves Szerkesztő Ur e lap hasábjain örömmönnök kifejezést adni. — Belátja már a világ, hogy a nő nem pusztán arra való, hogy a férfiakat kiszolgálja, hanem arra is, hogy a közpályán szorgalmatoskodjék s munkájával az emberiségnek áldásos szolgálatot tegyen. Maradok hazafiui üdvözléttel

Sárospatak, 1914. január 20.

Bogyay Zsigmond.

KELETI MESE.

Irta: *Bencze Domokos.*

És lakozott Brahma a barlang mélyén, mely volt a Ganges homályos vizei alatt. Komolyan ömlött tova a folyó s felszínén lótuszvirágok illatoztak a napfényben s aloék tekintettek alá az ezüstös tükröbe. Aranyszegélyes, rózsaszínű felhők szállottak az ibolyakék égen s mosolyogva hintettek hűvös árnyékot a pálmák közé. Brahma pedig időnként felemelkedett a mélyből és látta maga körül a világot, melyet az élet sugarai aranyoztak meg és örvendett neki. Sokáig el-elnézte a tigriseket, leopárdokat és fehér elefántokat, amint a vízhez[?] jöttek inni s megpihentek azután a homokon. Valahányszor pedig feljött a mélységből, hozott mindig magával egy drágakövet vagy homályos színű gyöngyöt s halomba rakta a parton; és valahányszor visszatért, vitt magával mindannyiszor az életből egy darabot: lótuszvirágot, pálmalevelet vagy datolyát, amiket aztán szépen elrendezett barlangjában külön-külön rekeszekbe. Nemcsak a növényekből, de mindenféle élőkből is vitt magával s állította azokat is egyenként a maga helyére.

És lakott Brahma a barlang mélyén, mely különböző drágakövekből, gyöngyökből és ércekből volt megépítve és csak időnként szállott fel a vizek felszínére, hogy meglássa a világot és gyönyörködjék az élőkben. Történt egyszer, hogy elsétált a feliratok előtt — mivelhogy megírta ékes szavakban a leszállított élők történetét s s minden rekesz fölé felfüggesztette — s gyönyörködött a parányi sejtekben, meduzákban, virágállatokban, élvezettel szitta magába a növények illatát és kedvteléssel simogatta a madarak ércfényű tollazatát, a kétéltűek hideg vázait s hozzádörzsölte fehér arcát a ragadozók bársonyos testéhez. Nagy volt az ő gyönyörúsége és mikor az utolsóhoz ért volna, nagyon elszomorodott, mert látta a következő nyilást, hogy üresen, sötéten tekint rá vissza, mert nincsen benne fény, melyet az élet áraszt. Tünődött magában és azt gondolta, hogy felemelkedik ismét a világba s elviszi drágakövét, egy fényes, ragyogó gyémántot a többiekhez és elhelyezi azt a mások legtetején.

És akkor történt, hogy felszállott a napsütötte világba s elhelyezvén drágakövét, a lótuszok között megállott s szemlélte üde, hajlékony testét a víz tükrében. Számtalanszor cselekedett így s boldogság töltötte el a szívét, hogy nincsen hozzá hasonló a hullámot vető zöld vizek felett és a kéklő magasságok alatt. Ime: gesztenye-színű hajfűrtök bodorodtak a sima vállakra; a ferdén hátrahajló

homlok alatt mélységes szemekből lüktet ki a lélek sugara; ajkán a pómagránátok piros húsa édeskedik; izmos karjai olyanok, mint az elefántcsont; csípői mintha porfirmárványból volnának kifaragva s erőttől duzzadó combjai hasonlók a cedrusok törzséhez. Most pedig elszomorodott és elrejtette magát a lótuszok fehér felhőjébe és mikor elrejtette magát, csendesen álomba merült.

Még sohasem álmodott. Nem hunyta álomra sohasem szemét. És most messze vidék tárult fel szemei előtt; holdvilágos, csillagos ég alatt nagy város terült el és sápadt vizű folyó suhogott a partok között. Kerekek dübörögtek tova végtelen ércszalagokon s az utcákon parányi csillagok lángja lebegett a szélfúvásban. Látta magát, amint fehér árnyékként elsuhant a magas paloták felett s kíváncsian pillantgatott az ablakokon át. És ime egy ablakon keresztül ama fehér árnyék meglátta önmagát.

Ott fektüd, mintha a lótuszok felhőjén álmodnék és Brahma leszállott az ablak keresztjére. Nézte, nézte ama másikat és látta, hogy mégsem Brahma az. Hasonló hozzá és mégsem ugyanaz. És ő örvendett, mivelhogy imhol — megtalálta a sugarat, melyet amaz utolsó mélységbe keresett. Halkan gyönyörűségtől áradó szívvel bement hozzá s a sok virágot, amit a Ganges partjairól hozott magával, széthintette a fekvőhely körül; illatos levelekkel aggatta tele a falakat; rózsakoszorút font a tükrök keretére; pálmaágakat tűzött a festmények mögé; letépte az ablakról a csipkefüggönyöket s ime: azok fehér szirmokká változtak s ráhullatta ama másik fiatal testére.

Nagyon szép volt az a másik. Fehér homloka körül sötét fürtök bodorodtak a sima vállakra; fekete ívek alatt lágyan csukódtak össze a nagy, árnyékos szempillák; ajka piros vércsepphez volt hasonló, karjai simák, mint a liliumok szirma; keble halványan domborúlt a holdfénybe; csípőjén és combjain a vonalak szeliden hajoltak rózsaszínű, keskeny lábak felé.

És Brahma boldogságában elmosolyodott s ime: a fekvőhely felett hajnali ég terült szét. Keletről biboros felhők lebegtek langyos szellők szárnyán és sugárküllők nyilalltak a magasságok kékségébe.

És boldogságában másodszor is elmosolyodott s ime: a falak, állványok és körülte levő tárgyak levelet hajtottak, mint az erdő. A fák koronáin megvillant a nap első sugara s ült a madár meleg, puha fészken.

És boldogságában harmadszor is elmosolyodott s ime: a padozat a Ganges homályoskék vize volt. S nyíltak a kelyhek a hullámokon és a partok felett szállott az illat. A víz kanyarulatában pedig fürdött a nap.

Brahma kitörülte szeméből az álmat, elindult s nem mosolygott többet soha és nem is tért vissza többet sohasem.

És sietett Brahma a Ganges partján a mély vizek felé, hol ezüstszinű tarajokat vet a messzeség és fölötte sirály madarak feszítenek szárnyat a szélnek. Előtte lebegett egy gyöngyös szárnyu pillangó s utána úszott egy fekete árnyék. Csak ment a partokon és gondolatában nem volt más, csupán a megálmodott álom, kifestett ábránd. Mert az istenek is álmodnak és az istenek álma elérhetetlen. Olyan, mint a hajó után a fényes szalag. És Brahmának fájt a szíve nagyon s az arca fehér márvány lett és szemében források nyíltak meg, mint a bércek tövében. Homlokán barna felleg teregetett homályos palástot és fürtei szomorúan földték be arcát. A folyamon levelek úsztak alá s madarak keringtek a nap előtt. A tulsó part felől koszorús hegyek kékültek a fák koronái felett és a tetőkön, mint egy fésző virág, halványan törött meg a fény. És a homokszemek káprázatosan táncoltak a verőfényben.

A világon minden mosolygott, csak Brahma nem, és bánatos dallamok keltek elő szívéből s behangozták az erdőt. Olyan dalok voltak ezek, mintha szürkületkor a szellő besuhan a rózsák közé vagy egy gyönszem végiggördül a sima ezüstlapon. A madarak meghallották és megértették; a folyó nem hallotta és meg sem is értette. Őbenne csak kövek voltak, színes és szintelen és érzéketlen kövek; őneki nem volt szíve. Egykedvűen hordta a fővenyet a partra s nem kérdezett senkitől semmit. Nem hazudtolta meg senkinek az arcát; az igazság, a kérlelhetetlen, megmagyarázhatatlan, rideg igazság tükrözött ki belőle. Semmit nem tudott s mégis megláthatta mindenki önmagát benne, a maga képét, a maga igazságát, a maga gondolatát. És amint Brahma újra belenézett, nagy szomorúságot látot a hullámokban fürödni, hasonlót egy éjszakai szintelen halotthoz, aki az illatos ravatalon virágkoszorúk között fekszik. Megkérdezte az árnyékot, hogy miért olyan szintelen, hanem az nem felelt neki.

Brahmának pedig eszébe jntott sok vidám napja, miket szívárványos barlangja körül töltött, mióta csillagok gyúltak a kék magasságban és egyik hullám a másikat kergeti a vizeken. Homokszemeket szedett össze; letépett egy széles falevelet és kezdette kirakni rajta az álmait, elérhetetlen istenálmaid. És imhol.

Magas palota domborúlt fel a vízparton; rózsaszínű márványoszlopok tartottak aranyos virágfüzéreket a kapufeleken és íve fölött rubinrózsák ömlöttek jáspisvedrekből. Zöld smaragdok sorakoztak tenyeres pálmalevelekké s buja erdőket imitáltak ki a homlokzaton

és az ablaknyílásokon fehér liliomok hajoltak a szélbe. A tetőn magas, gyémántköves korona sugárzott és amint a palotára rácsapott a kóbor fuvalom, csillingelő üveghangok hárfáztak gyönyörűségesen.

Brahma bement a palotába s olvasta a szavakat, melyek fekete betűkkel voltak a márványtáblába vésve :

Én megépítem az én építőmet és lerontom magam, bujdosókká teszem az enyéimet s pihenőt adok a bujdosónak. Gyönyörűséget festek arcotokra, hogy könnyeitekkel sírjátok le. Bennem lakik a némaság és belőlem szól a hívó kiáltás. Sebet ütök és meggyógyítom. Mert én vagyok az élet halála és a halottak élete. Mert én vagyok a szerelem.

Brahma leborúlt a küszöbön és megcsókolta a rideg, vérázott küszöböt.

Milyen boldogok a színészek! Választhatnak, hogy tragédiában vagy komédiában akarnak-e fellépni, szenvedni vagy bolondozni, nevetni vagy könnyeket ontani. De a való életben másként van. A legtöbben, férfiak is, asszonyok is, kénytelenek olyan szerepeket játszani, amelyekhez nincs tehetségük. A világ színpad, de a szerepek rosszul vannak kiosztva.

* * *

Ugy látszik, manapság az emberek spekulációnak tekintik az életet. Pedig nem spekuláció, hanem szentség. Ideálja a szeretet. Tisztítóüze az áldozat.

UTOLSÓ MARCIUS.*

Az én tavaszom is elszáll maholnap
 Megütött a dér már egy-egy levelet,
 S fájóbbak beltil mindig a sebek.

Még meg-megérint a márciusi láz,
 A tüzek, lángok még ki-kigyúlanak ;
 De már mindennap visz egy sugarat.

Még fölcsendülnek búsan, haldokolva
 Az álmos ritmusu, régi dallamok ;
 De már ebben is szegényebb vagyok.

Valami lassú, szelid, méla gyásszal
 Bogozom, szövöm a fogyó álmokat ;
 Ez a világ is mindig koldusabb.

Félek, félek . . . A távol égi zengés
 Nehéz borulást hoz és vihar leszen
 És akkor semmi sem marad nekem.

Szedegessük hát, kötözzessük össze,
 Amit a halódó tavasz meghagyott . . .
 S aztán szálljatok nótás dallamok !

Több úgy se lesz már, ez a legutolsó . . .
 Lassan, szítálva ereszkedik a köd,
 S csend lesz maholnap a szívem fölött.

László Sándor.

* Mutatvány szerzőnek most megjelent Utolsó Március c. kötetéből.

A NŐ TÁRSADALMI ÉS JOGI HELYZETE.

Irta : *Gesztelyi Nagy László.*

Ha az emberiség történelmén végig pillantunk és megfigyeljük a társadalmi alakulatokat, fejlődési fázisokat a legprimitívebb társadalmi formától a mai modern formáig, számtalan olyan fejlődési tendenciával fogunk találkozni, amelyek sokszor az illető kor szellemét változtatták meg.

A társadalom folyton alakul, változik; változnak vele együtt az életviszonyok s ezekkel együtt az ezeket szabályozó jog is. E változásból mindenkinek kijut a maga része s így a nőnek is, aki a társadalomban jelentékeny tényező. A nő társadalmi és jogi helyzetének az idők folyamán beállott változásaival fogunk itt foglalkozni, előbb általában, aztán spacialisan a magyar viszonyok szem előtt tartásával.

A nők állapota felől értekezni annyi, mint a társadalmi tudomány egyik legkényesebb feladatát érinteni — mondja Gide Pál.¹ A nő társadalmi, gazdasági és jogi helyzetében soha nem jött létre változás a nélkül, hogy azonnal visszahatás ne lett volna az egész társadalom állapotára.

A nő helyzete belekapcsolódik a társadalom minden érdekszférájába és így az összes társadalmi kérdésekkel összefüggésben van. Fontos e kérdés, amennyiben a nők társadalmi és jogi helyzete szoros kapcsolatban áll a társadalmi hullámmzással s hogy abból a társadalom fejlett vagy fejletlen voltára joggal lehet köteleztetni.

Ezért mondja Gide² mindenütt, hol az intézmények biztosították a nő szabadságát, polgári képességét, erkölcsi méltóságát, virágozni látjuk a házi és polgári erényeket, a magánember és a polgár szabadságait.

A nő jogi és társadalmi helyzete az idők folyamán óriási átalakulásokon ment keresztül, míg eljutott a mai egyenlősítési fokra. Ha az ókori népek történetében vizsgáljuk a nő helyzetét, mindenütt azt találjuk, hogy a nőnek alantas, szolgálai szerepe volt. E felfogás tükröződik vissza az ó és középkori népek gondolkodásában, „mely szerint a nő szolgáláshoz hasonlít természeténél fogva“. Ez

¹ A nők joga I. k. 29. l.

² I. m. 31. l.

elv uralkodik még ma is a primitív társadalmi életet élő keleti népek között. Már Aristotelésnél olyan felfogással találkozunk, mely szerint „3 osztálya van a személyeknek, kik nem tehetnek önmaguktól: ezek a rabszolga, a gyermek és a nő.“ Görög szellem tükröződik vissza e felfogásban is, hogy „ugyanazon cselekmények, melyek a férfiak 18 éves koráig voltak megtiltva, a nőnek meg voltak tiltva egész életén át.“

A nő minden fejletlen társadalomban és törvényhozásban oly tehetetlen személy sorába tétetett, akinek ur-ra vagy pártfogóra van szüksége. E pártfogót vagy urat a családban találta fel a nő, mely ténynél t. i. a család kialakulásánál fogva nagy változás áll be a nő helyzetében. Ugyanis a nő kiemelkedve eddigi helyzetéből, fontos tényező lett a családban, kit „kell, hogy figyelemmel és ajándékokkal halmozzanak el atyjaik, fivéreik és férjeik; mert ha a nő díszben ragyog, az egész család fényesedik, de ha nincs felékesítve, nem gerjeszt örömet férje szívében.“

E fokon már a család testébe illeszkedik a nő, mint annak egyik legnagyobb tekintélyű tagja és jogköre kezd bővülni, mindinkább közelebb és közelebb jutva a férfi hatásköréhez.

Szembetűnőbb a nő helyzetének javulása a római történelemben, „melynek minden lapján látjuk megjelenni a nőt.“ A római jogrendszer minden tekintetben a lehető tökéletes fokát érte el, benne a nő szerepe is — főleg a fejlődés magasabb fokán — már humánus szabályozás alá vetik. A családon kívül levő nő is részesül jogi védelemben és emberies elbánásban. Azonban sokkal előnyösebb a családban élő nő helyzete. Erre vonatkozólag Gide¹ a következőket mondja: azon perctől fogva, midőn az új hitves lábát férjével atriumába tette, társa lett összes jogainak, amit eképen fejez ki egy régi formula: Ubi tu Gaius, ibi ego Gaia (ott, hol te úr vagy, én úrnő leszek). S valóban a nő úrnője lett mindannak, aminek a férj ura volt: mindenki dominának nevezte a házban, a dominus, a férj maga is.

A római jogban nyer először szabatos formulázást a házasság intézménye is. Azonban még itt meglehetősen pri-

¹ I. m. 144. I. I. kötet.

mitiv korát éri, amennyiben nem tekintették egyébnek, mint a „családfenntartás eszközének.“ E képet mutatja nekünk még a császárok korabeli Róma is; bár meglehetősen erős szervezetével a házasság itt sok nemes intézménynek lett melegágya.

Rómában már a társadalom is eléggé fejlett volt s így a nő a társadalomban is elfoglalta megérdemlett helyét. Ugyanis minél fejlettebb valamely társadalom, annál jobb elbánásban tudja részesíteni tagjait. Így volt ez Rómában is, hol a társadalmi, sőt politikai életben is találkozunk már szereplő nőkkel, mely körülmény világosan mutatja a nő eddigi sorsából való kiemelkedését.

Másik jelentékeny tényező, mely a nő helyzetére befolyást gyakorolt: a keresztyénség. Krisztus fellépése oly páratlan fontosságú és hatású a népek történetében, amelyre nem akad példa. Bölcsészet, tudomány, társadalom, hit, erkölcs, jog, mind megváltoznak, átalakulnak a keresztyénség elterjedése következtében. Maga az élet is átalakul minden irányban a benne szereplő tényezőkkel együtt. A keresztyénség kiirtani törekszik minden olyat, amely pogányságra emlékeztetett. Megváltozott befolyása alatt a nő társadalmi és jogi helyzete is és eltérő alakulatot vett a pogány korétól, hol „a nő előtt a haladás minden útja el volt zárva.“

A családi életet is tulajdonképen a keresztyénség emelte az őt megillető helyre, úgyszintén más társadalmi intézménynek is ez adta meg az igazi értékét. A házasság intézménye itt nyer erkölcsi, vallási és jogi fontosságának megfelelő szabályozást, melyről már az mondatik: „Amit Isten egybe szerkesztett, azt ember el ne válassa.“ A házastársak egymáshoz való viszonyát illetőleg egyenlőségre törekszik és ilyen elveket hirdet: „Elhagyja ember az atyját, anyját és ragaszkodik az ő feleségéhez.“ „Férfiak szeressétek a ti feleségeiteket.“ stb.

A keresztyénség által megszentelt eme társaságban: a férfinak és nőnek ezen feloldhatatlan egyesülésben minden kötelesség kölcsönös, minden jog egyenlő volt már régen is. E viszonyra mondja Szent Jeromos: „Nálunk, ami tiltva van a nőnek, nincs megengedve a férfiaknak sem; egyazon kötelességeket róva a két házastársra, ugyanazon jogokat is engedi azoknak s a legbecsesebb jog, melyet a házasság-

ság nyújt: a gyermekek személye feletti jog, szintén megszlik a nő és a férj között.¹

Amint a nő mind jelentékenyebb és jelentékenyebb helyet kezd elfoglalni a társadalomban és a jogban, gazdasági helyzetének javítására is intézkedések tételnek s ekkor szabályozódik számos vagyoni és családjogi kérdés, amelyek a nő javára, annak helyzetét emetik és minden téren megvédeni igyekeznek a nő érdekeit. Ugyanis a vagyon képezvén már ebben a korban is a fő mozgató elemet, első sorban ennek kell szabályoztatni a nő részére is.

A családi kapocs létesülésével és a nő helyzetére való nagy befolyásával, továbbá a keresztyénségnek mindent átalakító elterjedésével s mindezek következtében beállott változásokkal, a kor, az emberiség, a társadalom fejlődésével új ösvényre lép a nő helyzetének kérdése is. Az ó korban, a kulturális és társadalmi fejlettség primitív fokán csak a férfi részesül elismerésben, mi magyarázatát leli abban, hogy a férfi szerzi be az elsőfoku szükségletek kielégítéséhez megkívántató tényezőket; a férfi kereseti tevékenysége által elégtetik ki a táplálkozás és a ruházkodás szükséglete. Később, midőn már a nő is részt vesz, illetőleg segít neki e munkában, helyzete is változik, természetesen előnyére. Míg végre a római jogi intézmények kifejlődésével, majd a keresztyénség elterjedésével és az új kor szellemével — mint az élet minden megnyilatkozása, úgy — a nő helyzete is lényegesen átalakul és modern szabályozás alá vétetik.

A középkor vége felé a „lovagi intézmény“ kialakulásával a nők védelme és tisztelete különös módon kifejlődik, úgy hogy majdnem „szent és sérthetetlen“ lesz személye. Természetesen társadalmi és jogi helyzete is emelkedik ezzel, úgy hogy a nő helyzetében beállott eme változás méltó kifejezője a kor haladásának.

A legújabb korban a modern társadalmak kialakulásával szintén lényeges változás áll be minden téren. Új államok és társadalmak jönnek létre, új eszmék kerülnek felszínre, melyek új érdekek szolgálatában állanak. E változashoz nagyban hozzájárult a gazdasági alakulás is, mely

¹ Gide: I. m. 342—343. I. l. k.

ebben a korban már minden fejlődésnek új szint kezd kölcsönözni és ez kezdi mozgatni az állami és társadalmi életet.

A legujabb korban vesz óriási lendületet a városok kifejlődése és a gyár-ipar növekvő hatalma. A városokban számos olyan foglalkozási ág keletkezik, melyek a nőt, mintegy magokhoz vonják. Gyárakban pedig sok munkára egyenesen nőket kezdenek alkalmazni, mely körülmények függetlenné, önállóvá avatják a nőt. Ma alig létezik már ipar, amelyben nők nem dolgoznának a férfiak mellett.

Ezek az újabb gazdasági és társadalmi állapotok, a gyári ipar terjedése és a létküzdelem, főleg a városokban a nőt önálló keresetre indítják. Ennek következménye az, hogy a termelés terén működő nők száma óriási arányban emelkedik, de egyúttal nagyon sokat veszít más tekintetben. Igen jelentékeny és folyton emelkedő a nők versenye a szellemi munka terén is. A női munka szaporodása minden államban észlelhető. Európa főbb államaiban több, mint 20 millió, Magyarországon 2 és fél millió nő bír önálló keresettel.¹

E fejlődés fókán találjuk a társadalmat a legujabb kor küszöbén beleilleszkedve a nővel, mikor aztán a megváltozott életviszonyok a jogban is pozíciót kezdenek biztosítani számára. A kor kívánalmainak megfelelően jogrendszerek alakúlnak át és újak jönnek létre, melyek már az összes létező érdekek kielégítésére törekednek. Az élet összes megnyilvánulásait behálózzák és szabályozás alá igyekeznek vonni, alapelviül állítva oda mindenüvé a humanizmust.

E szellem hatása alatt és e körülmények közrehatása folytán jött létre, úgy szólván semmiből (mivel egységes Franciaország nem volt, így egységes jog sem lehetett) — a francia codex, mely először veszi igazán modern szabályozás alá a nő helyzetét és nyit utat az egyenlőség felé. E törvénykönyvek „a két nem polgári egyenlősége“ képezi egyik alapelvét, melyet következetesen keresztül is visz, megállapodván e conclusióval: „a nő a polgári törvény előtt, majdnem minden pontban egyenlő a férfival.“

(Folyt. köv.)

¹ Földes : Társadalmi Gazdaságtan 161. l.

A MI SZERELMÜNK.*

A mi tömjénünk szent oltáron ég,
 A mi oltárunk szentély szentélye,
 Nem látta soha senki szeme még —
 A mi oltárunk szívünk legmélye.

A mi orgonánk örökké néma,
 Búgó beszédét senkise érti,
 Pedig örökké zeng a zsolozsma :
 Szerelmes szívem szíved szereti!

A mi szerelmünk imás áhitat,
 Ami csak néha fogja el szívünk,
 Ha senkise lát, senkise hallgat,
 Csak az, akiben örökké hiszünk.

A mi szerelmünk nem suttog rólunk
 Félve fedezzük — mások ne lássák,
 S meghitt magányba' fogan a csókunk,
 Mint az estvéli igaz imádság.

Kiss Géza.

* Mutatvány szerző készülő kötetéből.

RÉGEBBI DIÁKÉVEKBŐL.

(Mese a valóságról).

Hideg volt, kemény hideg. Talán hóvihar is dühöngött, nem emlékszem rá. Utóvégre megtehetette. Tél volt s joga volt hozzá. S hogy téiben, a leghidegebb téiben tartják a tanár urak a félévi konferenciát, ehhez már nincs joga a télnek, de ez az ő szerencséje. S hogy ilyenkor nyílik meg leginkább a diákszív, az, ha természetellenes is, mégis természetes.

Hát biz az úgy volt, hogy hideg is volt, félévi konferencia is volt, s a szívek is megnyíltak. A hideg virágokat festett volna minden ablaküvegre, de nem tehetette, mert ahhoz már nincs joga, hogy az újságpapírra is rajzoljon. Kénytelen volt megelégedni azzal a nehánnyal, mely többé-kevésbé épnek volt mondható, egy kis helyreigazítással, helyesebben a lézag beragasztásával. A konferencia mindent hozott, csak meleget nem, abba az amúgy is dermedő diák szívébe. Mert nálunk a kályha többször állott be szobadísznek. Most is a bolondját járta szegény, mert ő maga nem kerithetett fát. Dezső komám liába döngette kis baltájával az ágyát; szegény ágy, végkép nem volt már kiadós deszkában. S ha nem hasíthatott baltával, hát hasított az eszével. Mert hasított, belehasított a lehetetlenbe. Amint végig jártatta már szemét a székeken azokon a kettőkön, melyekre négyen foglaltunk helyet, s úgy találta, hogy 6, azaz hat lábuk van s az ő jó esze erre a számtani műveletre legkedvezőtlenebb eredményt állapította meg, itt tenni kellett valamit s meggyújtotta a lámpát. Égett volna szegény s nem füstölt volna, de egyszer ez az üveg, a vállára hajtotta fejét s búsult-búsult, míg egyszer elpattant. Így hát csak a válla maradt meg s a lába s hát szomorkodott ő is, mi is. S hogy fáztunk, az természetes volt, de hogy éhesek is voltunk, az már elmaradhatott volna. Lett volna mit enni, mert volt mit, de ehöz tűzre volt szükség, a tűzhöz fa, a fához ember, aki előteremti. Ember volt, tehát volt, aki teremtsen, de ahöz kellett fa s a többi magától következne. (S ha volt ember.) Itt újra a Dezső éles eszére volt szükség. Mert habár 5-ből nyomták is el a konferencián, ő mégis életmentő, famentő és több rendbeli mentő matematikai ésszel rendelkezett. Hogy ezt a nemes konferencia nem tudta róla, az az ő eszén kívül esett. Ergo, ezt a számtani tételt állította fel: adva vagyunk mi, négyen, a kik éhesek is vagyunk, fázunk is; adva van az állomás mellett a malom finom porosz kőszene, keresendő a tűz, a meleg. S ha megkapjuk a tüzet, adva van hozzá ott-honról a zsír, a kenyér s így a kettős probléma meg van oldva s

megoldatik más is: a befagyott tinta, a víz s reggel majd mosódhatunk s megoldatik a zsír s kenyér következtében más is. A nevelő úr, aki nem hozatott fát, ő ellenben befagy. Így megvoltak adva a legszükségesebbnek látszó feltételek. De a megoldás kezdeténél mindjárt kitűnt, hogy még valami nincs adva. A módszer. Angol, francia, Bézout módszerrel oldjuk-e meg, vagy kénytelenek leszünk valami újra fanyalodni. Ujat sem találtunk. — Volt köztünk csúfra, egy jeles is. Na, ugy-e, az életben, a gyakorlatban nincs eszed? (Ezt így hallottuk otthon is) A könyvmoly, az moly. A világosság azt megöli.

Persze, a jeles jobban fázott a bekövetkezendőktől s szívesen fázta volna ki azt a három napot, amit ilyenkor adnak vakáció néven, mint belemenni mindebbe, de szavazattöbbség s minden hiába. „Hát, ha elhózzátok a szenet, engem pedig kihagytok mindenből, ami rossz származhatik a dologból s részeltettek mindenben, ami jó, hát elárulom a lehető módszert. Itt a koffer, akár kettő is — folytatja Dezső — Lajos fogja az egyiket, Pista a másikat, te meg Laci velem jössz előre s ők hozzák utánunk az állomásra. Most pedig ide hallj: Én megállok az állomás bejáratához, te Laci a kerítéshez húzódol s ott meglapulsz, miután úgy tettél, mintha valami keresni valód volna ott. Aztán jösztek ti. Egymás után eltévedtek s mentek körül a postaláda felé. Ott bekanyarodtok s a kerítésnél, a kút és a szén csomók között leteszitek a koffereket s feltűnés nélkül távoztok. Laci meg rakod szénrel a két koffert s becsatolod. De jól csatold be, hogy egy is ki ne essék. No utánam.“

Minden rendén ment, csak a vonat késett egy kicsit. Laci elvégezte az elvégezni valót s még annyit kapott utólag parancsba, hogy ha jön a vonat, ott várjon a kijáratnál s ha Dezső jön a két kofferral, legmelegebben üdvözlje. Minden úgy történt s a hordár, a Hizsnik, vagy Gyuri, ahogy tetszik, nem bánom, görnyedve hozta a szenet s a nagy diákkérdések így oldattak meg s megoldódott más is.

Régen volt, tán igaz sem volt.

Sebestyén.

ÉJFÉLI KARCOLATOK.

Osváth József.

I.

— Egyszer szeretnék elbúcsúzni Magától. Szeretnék a szemébe nézni, abba az égő, tüzes, fekete szemébe, hogy meglássam a gondolatát, hogy elvigyem magammal szomorú vigasztalásúl az életem útjaira. Azt hiszem, hogy akkor kevesebb fájdalommal tudnám temetgetni a szerelmemet.

— Nem bocsáthatok meg Magának, mert nincs mit meg bocsátani. Haragudni sem fogok sem Magára, sem másra, hiszen mi csak pelyhek vagyunk a sors fergetegében. Pelyhek, akiket úgy söpör, kerget a sors, mint az alkonyati szellő a lehulló, huldogáló vadgesztenye szirmot. Hiszen az életünket nem mi magunk alakítjuk, hanem az a nagyhatalom, aki előre meghuzza az életünk kavargó útvonalát, aki mindnyájunk fejére kiszabja az életet, amit végig kell remélnünk, szenvednünk, sirnunk, ahol mi csak játszunk a vágyunkkal, akaratunkkal — mint a gyermek a homokban.

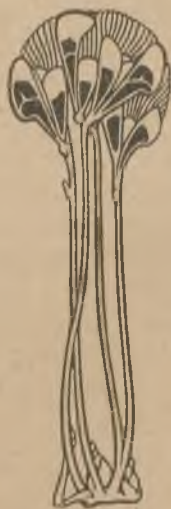
— És most elsiratom Magát, de könnyet ejteni sokszor fogok még Magáért. Sokszor, mert a mélyre szántott seb lassan heged, mert amit hosszú idő ásott, azt csak évek temethetik be. És ha betemetgetik is lassan, amikor már nem fog összeszorulni, megdobbanni a szívem minden Magára emlékeztető kékbabos kötény láttára, amikor lecsilapult vérrel, öregedett testtel jól fog esni órákig elülni a puha széken, amikor ezüsttel havaz majd be az életem tele — az elmúlt éveken át is úgy fogom látni Magát, mint egy mosolygó arcú gyermeklányt. Addig azonban még sokszor fog meglátogatni az álmaimban, addig még sokszor fogom látni a napsugárban, a sötét éjszakában, a sárguló harasztban, a fakadó gesztenyevirágban.

II.

— Csodaszép lesz akkor minden. Ünnepi ruhát öltenek magukra az emberek, hulló virágszirmok hintik be előtte az utat — és Maga megy, megy fehérruhában esküvőre. Napsugárból aranyeső fog előmleni a feje felett, megaranyozza, ragyogással hinti be a menyasszonyi koszorúját. Csodálatból, szeretetből, rajongásból szőtt fátyol borítja be az alakját és angyalok éneke fog szólni az orgona sipjaiban. Minden ember boldog lesz azon a napon, — akik Magát látják százszorosan boldogok. És Maga megáll a templom közepén,

kezét egy más kézbe teszi, tiszta homlokkal nyugodt arccal — ugye könny nélkül? — néz bele egy másik szempárba. Az ajkai bátran ejtik ki azt a párszót — és az emberek leborulva, szívők legszen-
tebb érzéseivel kérnek áldást az életére. Ünnepi csend lesz, mint tavaszi hajnalhasadáson — csak valahonnan hátulról, egy poros oszlop mellől fog hangzani egy lassú zokogás, mintha őszi falevelek sírnának az alkonyati szellőben. . .

— Azért senki sem imádkozik. . .

Manapság egy férjre nézve fölötte veszedelmes a nyilvánosság előtt figyelmesnek lenni a feleségével szemben. Ha az emberek ezt látják, mindig azt hiszik, hogy veri őt, ha egyedül vannak. A világ már ilyen bizalmatlan lett minden iránt, a mi boldog házáséletnek látszik.

* : *

Nem az az önzés, úgy élni, mint az embernek magának tetszik, hanem másoktól azt kívánni, hogy úgy éljenek, a hogy az ember maga akarja; és önzetlenség: engedni, hogy a többiek maguknak éljenek, bele nem ártani magát az ő dolgaikba.

* * *

A ki nem gondolkozik önállóan, egyáltalában nem gondolkozik.

A GYÖNGYKAGYLO.*

Halk vizű mélyén keblem tengerének,
Szép dús csoda : gyöngykagyló a szívem.
Kelyhében sok-sok mély titok pihen,
Mit vágy, sovár szem el nem érnek.

S a bűvárok hozzá hiába járnak :
Ki nem rabolják kincseit soha.
Hiába mind, — a kelyhezárt csoda
Csak megmarad örök titok-magának.

Csupán magános órán nyil ki halkan,
S szűz illetetlen kelyhén kin remeg,
Kicsinyke, szégyelt, apró porszemek
Kinozzák egyre s gyötrik láthatatlan.

Csak apró porszemek, szemernyi szörnyek,
Titokban sebző, elvetett szavak :
De bennne jajt, örök kint gyújtanak
És titkon egyre fájnak, égnek, ölnek.

Kis porszemek. De tőlük meggyötörten,
Gyöngykagyló szívem, gyöngyöket terem.
Szűz gyöngyöket én sok bús énekem
És titkon pergő sok-sok néma könnyem.

* Darvas János verskötetéből.

VÁZLATOK.

I.

Farsang.

Hálás köszönet Karnevál hercegnek, hogy olyan hosszúra nyújtotta a farsangot. Ugyanis január 7-től február 24-ig terjed ez éven a farsang. Ez elég idő arra, hogy azok is lejtessenek egy-két táncot, akiket unalmukban már a pók kezdett beszövégetni. E hosszú farsang minden napján csak úgy hemzsegnék a mulatságok. A budapesti farsangi naptárban alig van nap január 7-től február 24-ig, melyen bál ne lenne; nem is említve azt, hogy némelyik napra 5—6 is esik a főváros különböző részein más és más egyesület által rendezve. De épen így van ez a vidéken is. — A felszökött kamatláb pedig eléggé próbára teszi a lányos apák zsebét a bálokkal szemben követendő magatartás irányában. Azonban, aki menni akar, annak még a pénzhiány sem állja útját; sok inkább a zálogházba látogat el (i), csakhogy leányának tavalyi, alig felismerhetően átalakított ruháját mutogathassa. Hiába mondja az apa, hogy nincs, hát nincs; mama és leánya szép szóval, kedveskedésekkel előleg, vagy kölcsön felvételére bírják rá a papát.

Farsang a bálók ideje. A bálók a női és férfi nem közötti válaszfal ledőlésének a helye. Itt, a bálterem nehéz parfümü levegőjében szabad kinek-kinek szíve választottjával karon fogva sétálni, egymás fülébe sugni szerelmes szavakat és elandalogni egymás karjain. Az a rég várt „kettes“ rendelkezésükre áll Őnekik is; s boldogan mondhatják itt el egymásnak, mit oly régen rejtegetnek szívök fenekén. Azonban van sok, kiknek fájó kiábrándulást hoz a bál; az ilyenekre mondja aztán a nóta: „Eloszlott sokaknak reménye a bál után“.

II.

Tánc

A tánc a társadalmi érintkezésnek egyik formája. A társadalom minden rétegében kedvvel és szeretettel foglalkoznak vele. Sok tánc lényegében a nemzeti és faji jelleg kidomborítását is mutatja, mivel egyikben másikban a speciális faji temperamentum jelenik meg, — A magyar csárdás a legtipikusabb nemzeti táncok egyike. Idegen nemzet fiait nehezen tanulják meg, mivel hozzá gyökeres magyar ritmus érzék, magyar temperamentum s a magyar természetben rejlő eleven tűz kell. A magyar könnyen tanul idegen táncokat, de a magyar csárdást egy német soha meg nem tanulja,

hacsak előbb a magyar dal sajátágaival, a magyar rithmus érzékkel és temperamentummal át nem itatja lelkét. A magyar csárdást, magyar cigány zenére, magyar ruhában, szépen táncolni, mennyei látvány. Kellemes tánc a ma nagyon elterjedt boszton is, melyet jó táncosok szinte ábrándokba ringva lejtének. A legújabbán divatozó táncok mind egy-egy külföldi operettel jöttek be hozzánk, azonban a legtöbb közülök rövid szereplés után kiszenvedett. Példa rá a tusztep, mely igazán nem is élt nálunk; míg a mai társadalmat lázban tartó tangó — úgy látszik — férfi kora előtt meghal, mivel erkölcstelen mozdulatainál, figuráinál fogva jó izlésű egyének nem igen fogják táncolni. Bár mérsékelt figurái nagyon kellemes benyomást tesznek, úgy hogy azoknak táncolása mind nagyobb és nagyobb tért hódít. Azonban a maga egészében csak kabaré színpadon fog élni és mihamar meghalni. Rövid idő alatt ily nagy feltűnést és általános elterjedést még nem igen tett tánc, mint a tangó. Ma már minden tangó. A mai divatnak számos különlegessége tangó nevet visel. Már a törvényszék termeibe is bekerült. A multkorában egy időben 3 esetben, válóperbeli keresetet adott be a férj a neje ellen a tangó miatt. Családi perpatvar, társadalmi felháborodás, egyházi tiltakozás és védekezés kísérte és kíséri nyomon a tangót; s így nem sok jövőt lehet neki jósolni. Bár megeshetik, hogy tulhajtásait kiküszöbölve, elterjedt, kedvelt táncot nyerünk benne.

Ipszilon.

FARSANG.

I.

Irodalmi estély.

(Jan. 24.)

Január hó 24-én a Sárospatakon ez év folyamán felállítandó Erdélyi János szobor-alap javára rendezett műkedvelői előadáson az akadémiai „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ és a gimnáziumi „Erdélyi Önképző Kör“ tagjai közösen előadták Farkas Imre 4 felvonásos közismert színművét az „Iglói diákok“-kat. Mielőtt a riporter nem elég pedánsan vasalt zsakettjében a táncterem egyik félreeső asztalához vonulva, szerényen, a szokott sablonossággal és egyhangusággal megemlékezne erről az estéről, ennek nemes céljáról és egyéb szépségeiről, engedtessek meg, hogy egy kis kitérővel más valamiről is szóljon, ami szorosán véve nem volna épen kötelessége, de helyénvalóságát azt hiszem többen méltányolják majd vele együtt.

Mikor Móricz Zsigmond a múlt év telén lerándult Patakra eleven diák-nézésre és egy kis velünk való borozgatásra és mi kíváncsiak voltunk, ugyan mi buzdította erre a látogatásra, szégyenkezve kellett hallanunk, hogy a Nemzeti Múzeum könyvtárában kezébe került egy „Sárospatak,“ amelyikben épen valami kisebb kaliberű ünnepély referációján akadt meg tekintete. A „Fogoly lengyel“ és más efféle ócskaságok és elkoptatott régiségek szerepeltek a műsoron. Nagyon megütődött ezen. „Eljöttem — úgymond — hogy megnézzem, milyen az országnak az a helye, ahol még ennyire elvannak maradva.“ Én félek és örülök, hogy Móricz Zsigmond újra meg fog látogatni bennünket. „Iglói diákok,“ pláne a „Gyurkovics leányok“ és még két hasonló másik darab! Szó sincs róla, egyik se rossz, valamikor mindegyik nagy sikert ért el. Csak egy baja van hogy régi, nem modern. Végre is mikor fog már a pataki tanuló ifjuság — amely magát nagy többségben modernnek vallja — szakítani a bizonyos l'ancien regimé-vel!? A műkedvelői előadásokat rendező bizottságok miért idegenkednek egy új és modern darabtól? Csak egy nehányat említek, mint az Utolsó csók, Masamód, Sárga liliom, Sári bíró stb. Miért nem ezek közül választanak? Én határozottan állítom, hogy az „Iglói diákok“-at vagy a „Gyurkovics lányok“-at nem nagy érdeklődéssel fogadta a közönség, legalább is nem akkorával, mint — mit mondjunk? — mint Psylandert a pesti nők. Érthető is Hiszen ma már mindenki ismeri ezeket a darabokat és bármilyen ügyes szereposztással és színészi képessé-

gekkel adják is elő, nem lehet akkora hatása és annyi értéke, mint egy új és ismeretlen és ami a legfontosabb, egy modern színműnek. Talán azt lehetne felhozni okul, hogy ezekben az új darabokban a női szerepeket nem játszhatja el polgári leány. csakis hivatásos színésznő. Nagyon sok szó férne ehhez a kérdéshez, miről itt csak annyit jegyzünk meg a modern művészet leplében, hogy akik tényleg így gondolkoznak, azok a „Gyurkovics lányok“ valamikori premierje óta egy lépést sem tettek előre. Hiszen ha egy intelligens uri leány végig nézhet — mondjuk — Pesten egy tárlatot a Műcsarnokban és művészi izléssel gyönyörködhetik azokban a festményekben és szobrokban, melyek között jelentékeny számmal foglalnak helyet férfi és női aktok, ugyanaz az urileány mért ne játszhatná el pl. Biró Lajos „Utolsó csókjá“-ban a courtesane szerepét! ? Bár ne a hiábavalóság kísérné nyomon szerény szavaimat, hanem az ifjuságnak ezen a téren vezető egyéniségei megfontolnák azokat, az ifjú vérrel szoros kapcsolatban álló modernség érdekében!

Bocsánatot kérek ezért a kis kitérőért. A világért se akartam ezzel azt célozni, hogy talán az „Iglói diákok“ előadása nem felelt meg a várakozásnak vagy épen hogy rossz volt. Semmi esetre sem. Én azt hiszem, hogy a közhangulatnak adtam ezzel kifejezést és nekünk a jelen alkalommal szükségünk volt az önmagunk figyelmeztetésére, mert nekünk minden lépésünknek modernnek kell lenni, mert mi ifjuság vagyunk és nem állhatunk egy helyben akkor, mikor mozgunk! Ifjú erőknél kell utat törni, mert aki utat tör, azután mennek, aki zsebredugott kézzel jár, az előtt tolonganak.

* * *

Mindenek előtt feltétlen elismerés és dicséret illeti meg az önképző társulatok lelkes tagjait, élükön Gaál István a „M. I. Ö. T.“ tevékeny ifjusági elnökével, akik sok odaadással, lelkiismeretes fáradozással és a nemes cél iránti lelkesedéssel — t. i. az összes jövődelmet az Erdélyi szobor-alap javára fordították — készített darabot előadásra. Az a tény, hogy az „Iglói diákok“-at választották, még elég szerencsésnek mondható. Diák emberek diák szerepeket adhatnak a legkifogástalanabbul. El is érték ezáltal azt, hogy a közönség figyelmét a legkellemesebben lekötötték és művészi előadással mindvégig szórakoztatták. Különösen és elsősorban köszönhető ez *Rácz Jenőné* úrnőnek, aki volt szíves Tircsák Évike szerepét kreálni és az előkészületekben annyit fáradozni. Ez exponált szerepben — mert ez az egyetlen női alak a darabban — már első dalával megnyerte a közönség tetszését, mely mindvégig fokozódó mértékben

kisérte játékát. Bájos és szimpatikus megjelenése, sok izléssel és művészettel teljes alakítása, kellemes csengő hangja, nyugodtsága legfőbb tényezői voltak a darab sikerének. Minden tekintetben elismerés illeti meg *P. Nagy Pált*, aki Petki János csongrádi polgármester szerepét határozott, biztos fellépéssel, sok tudással és szinpadai otthonossággal adta. Dalos Holéczi Pistát nem is játszhatta volna senki szebben, mint *Novák Dezső*, kiről közismert dolog, hogy elsőrangú színészi képességekkel rendelkezik és lágyan csengő művészi hangjában nem egyszer gyönyörködött már a közönség. Ezt a dalos diák alakot igazi átéléssel, jó diákos szívének minden érzésével, bohóságaival a legszimpatikusabbá tette a publikum előtt. Főszereplője volt a darabnak *Gaál István* Petki Pali szerepében. Ugy megjelenése, mint alakítása biztos volt és tökéletes, de mégis úgy éreztük, hogy ezt a nagyszerűmű és annyi bántásokkal sújtott alakot több tüzzel, élesebb mozdulatokkal és biztosabb hangsúlyozással kellett volna adni. Szerepet kellett volna cserélnie *Virágh Bélával*, aki az áruló Szidor Ákost játszotta. Első sorban is az ő hatalmas hangjával jobban érvényesültek volna a lumpolások alatt eldalolt nóták, továbbá pedig Petki Pali alakját az egész történet központjává tudta volna tenni. Szidor szerepe sokkal rövidebb, semhogy Virágh elsőrendű színészi képességével a maga teljességében állhatott volna előttünk. Határozottan kiváló arcjátékkal, talán egy nagyon kevésbé túlzott, de ettől eltekintve kifogástalan mozdulatokkal domborította ki az áruló jellemét. Bár a bosszuálló Szidort annyira előtérbe állította, hogy a stréberség, sunyiság csak kevésbé tűnt ki alakításából. Ez a szerep nehéz volt, de Virágh egy kiforrott színész képességével játszott mindvégig és teljes elismerést vivott ki magának. *Novák József* Odrobina János a „Kék golyó” csaplárosa, hálás és humoros szerepében már magával a tipikus öreg tót korcsmáros alakjának nagyszerű megjelenítésével is kiválónak mutatkozott, továbbá, a nótás, mulató diákfiuk szeretetteljes megbecsülésének jelesen alakított kifejezésével és együgyű bús nótáinak produktumával sok tapasztalatot aratott. Úgy szintén humoros alak volt *Mándy Menyhért* Simák Gergely pedellus szerepében. Több élénkséggel és nyomatékosabb hangsúllyal semmivel sem maradt volna mögötte a korcsmáros humorának. A tanári kar ügyes szereposztással volt összeválogatva. *Dobos Sándor* (igazgató), *Stunda István* (logika tanára), *Szombathy László* (magyar nyelv-) és *Csíz Zoltán* (latin nyelv tanára) kifogástalanul alakítottak, de legsikerültebb jellemet adott *Pungur Béla* Tircsák tanár szerepében. Kisebb szerepekben részt vettek még az előadáson *Kiss Géza*, *Kriston Antal* és *Pásztor*.

Általában az egész előadás kellemes hatású volt, bár nagyon sajnálatos, hogy a teremnek rossz akusztikája van és csakis a szinpad elején elhangzott szavak vagy dalok érvényesülnek. És míg a riporter e felett bánkódik meleg, az estei csendességgel, meg a tűz mesélésével jóbarátságban pajtáskodó szobájában, olyasféle jut az eszébe, hogy talán nem is kellett volna itt a szót szaporítani, hanem csak a régi nyomokon, a barátságos ösvényeken járni. Valami mást kellett volna erről az estéről írni . . . mit is? pl. egy 3 felv. színművet, egy teológusról, akinek össze van a keze kötve és szeretné szétszakítani . . . vagy talán egy 5 felv. tragédiát (szomorut) egy jogászáról, akinek szabad a keze és saját maga kötözi gúzsba . . . Vagy talán ilyen se. Inkább valami chansonette-t elejtett szavakról, kis selyem zsebkendőkről, illatokról, csipkékről, szemekről, selyem suhogásról . . . Vagy talán jobb lett volna írni egy croquist, mindössze egy szál kutyanyelvre, mit a tűzbe dobnék, mert arról szólna, hogy 200 mendikáns egyszerre csak megnőtt és ki ert minden élőt a táncteremből . . . Vagy jobb lett volna írni — sajnos — egy fiók Dorottyát, mert még egyszer — sajnos, ilyen témám is volna. De ezt is a tűzbe dobnám és most? azt hiszem legjobb lesz, ha gondolkozom azon a körülbelül 20 soros „hír“-szövegén, amely talán e lap hasábjain fog megjelenni és amelynek az lesz címe: Móricz Zsigmond itt járt . . .

* * *

Előadás után megkezdődött a tánc, mely a késő reggeli órákig tartott. Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a rendező bizottság kellő rendről nem gondoskodott. Télikabátos, borzas mendikánsok hemzsegték a terembe előadás után is és még más oda nem valók, akik azt hiszem nem illenek egy uri táncmulatság milieujébe:

II.

Jogász estély.

(Jan. 30—31.)

Mikor a „Főiskolai Jogászegylet“ vezető és szorgalmas egyéniségei elhatározták, hogy Herceg Ferenc régebbi színművét, a „Gyurkovics leányok“-at itt Patakon színpadra hozzák és mikor vérmes reményekkel és csendes városunkban eddig még páratlanul álló sikerrel biztatták önmagukat, azzal a lépésükkel, hogy a darab minden férfi szerepét körükben osztották ki, elejét vágták annak a tényleg mindenki részéről egyaránt elismert fényes eredménynek, mely a „Gyurkovics leányok“ előadását nyomon követte volna. Nem mindenki szinpadra való, aki beszélni tud, sőt a joghallgatók és hittanhangla-

tók összeségéből kiválasztott azon egyének megszámlálására — akik egy műkedvelői előadáson kifogástalanul megállhatják helyüket — tíz újjunk talán sok is lenne. Ám a helyzetet meg tudjuk érteni. — Nagyon is messze menő dolgokat kellene itten megbolygatni, hogy végeredményben eljussunk oda; miért nem volt a „Gyurkovics leányok“ előadása olyan kifogástalan, mint amilyen más körülmények között lehetett volna. Kellene beszélni ferdeségekről, ellentétekről, visszásságokról és — hogy úgy mondjuk — szem-mozdulatokról, aztán kellene pengetni barátságos kézfogásokat, megértéseket, egyrűs megbecsülést és értékelést stb. stb. De mindezekről talán más alkalommai.

Bárki, — aki a jelen esetben elfogulatlanul tud bírálni és a szóban forgó előadás értékét kellőképen tudja mérlegelni — beláthatja, hogy a jogászegylet tizszeres sikert ért volna el, ha a szerepeket szinpadra valóknak osztja ki, nem pedig pártbelieknek. Máskor minden alkalommal az előbbi módon járt el a jogász egylet és minden más egylet is, az utóbbira első példa a mostani. És ennek a természetes következménye az volt, hogy a szereplők produktumai közt oly éles különbségek mutatkoztak, melyek teljesen kizárták azt, hogy a darab kellemes összbenyomással hasson a közönségre. A nagy többségnek és nekünk is ilyen véleményünk volt: ezek nagyszerűen játszottak, ezek unalmasak voltak; hol lehet itt akkor szó a darab általános sikeréről. A „Gyurkovics leányok“ előadása az „Iglói diákok“-kal szemben határozottan elmarad érték tekintetében, mert az utóbbi darab szereplőinek játéka közt sokkal nagyobb mértékben meg volt a kellemesen ható harmónia, míg az előbbinél éles különbségek gátolták azt meg, holott diszes és fényes jelmezeikkel, szinpadi berendezéseikkel — amennyiben ez itt lehetséges — és különösen a hölgyek izléses toilette-jeikkel sokkal fölöttébb álló és hatásosabb sikert arathattak volna.

E szinműnek mindenkor főérdekessége volt a sok leány szerep. Jelen esetben a hölgyek szereplése ellen semmi kifogás nem emelhető. Mindannyian rászolgáltak arra, hogy az előadást minél vonzóbbá, értékessé és változatossá tegyék. Első sorban is kikkell emelnünk *Prókay Ilonkát* Micike szerepében. Várakozásunkat meglepően felül multa szinpadi jártassága és tehetsége, mely kitűnő előadó képességében, biztos és határos föllépésében, a legapróbb mozdulataiban is nagyszerű alakításában és elevenégében nyilvánult meg. Életet, nagyon is hangulatos életet vitt a szinpadra, könnyűséget, otthonosságot és színeket. Egyenesen az ő érdeme, hogy egyes jelenetek annyi melegséggel, kedvességgel és szimpátiával hatottak a

közönségre. Méltán megérdemelte a sok tapsot és elismerést. Ugy szintén *Szabó Juliska* Katinka szerepében, aki kellő átérzéssel alakított és a már ismert színpadi képességeivel és mozdulataival járult a darab sikeréhez. *Zoványi Ilonka* Sári szerepében nyugodtsággal, ügyes mozdulatokkal és finomsággal, *Ajtay Vilma* pedig Ella szerepében kellemes és megnyerő modorral, izléssel és eleganciával játszottak. *Salacz Irénke* mint Gyurkovicsné volt a legközvetlenebb és a legmegnyerőbb. Nagyszerű hangsúlyozással és alakítással adta a sokgondu, leányai sorsát szívéen viselő és élelmes mama típusát. — Minden szavában sok szín és kedvesség van. Színpadon mindég szivesen látjuk és sok elismeréssel adózhatunk neki. Gyermekszerepeket játszottak *Pólányi Micike* szép biztatással a jövőre, továbbá *Rácz Margitka* és *Rohoska Ilonka*.

Prókay Ilonka mellett *P. Nagy Pál* szereplése volt az előadás kiemelkedő pontja. Viális jókedvének minden értékes megnyilvánulásával, közismert színpadi jártasságával és elegáns megjelenéssel állította elénk Horkay alakját. *Prókay Ilonkával* együtt voltak a darab élénkségének és a közönség érdeklődésének fentartó elemei. *P. Nagy Pál* játéka a színpadi raffinériák kedvelői előtt is elismerésre és dicséretre találhatott. Kitűnő játékaival feltűnően kivált a többiek felett. *Arday J. Dezső* Radványi G. szerepében még eléggé dicséretes munkát végzett és nem egyszer ügyesen alakított. *Homonnai Zoltán* (Radvány eziedes) és *Baka László* (Sándorffy főhadnagy) nem teljesen azzal a precizitással játszottak ugyan, amely egy műkedvelői előadáson is megköveteltetik, holott tőlük függött a darab sarkfordulása a nagyobb vagy kisebb siker felé eléggé jelentős szerepeikben. Kisebb szerepekben játszottak még *Bv. Szabó Sándor* és *Palásthy Barna*.

A „Gyurkovics leányok“ előadása volt 30-án, jan. 31-én pedig a táncmulatságot közvetlenül megelőzőleg két egyfelvonásos vígjátékot adtak elő. Az egyik a „Házasságközvetítő“ Kálnoki Izidortól. Dacára a szereplők buzgó igyekezetének, a darab nem valami nagy sikert ért el, dacára *Rácz Ilonka* izléses és művészien finom játékának, mely elsőrangú volt és valamely más darabban bizonyára a legnagyobb sikereket érhetett volna el vele. Ugy szintén *Salacz Irénke*, *P. Nagy Pál* és *Homonnai Zoltán* is. A „Valami hibája van“ egy felvonásos vígjáték (Gondinet) kabaret műsorba inkább illett volna. Elismerést érdemel *Szabó Juliska* (Cecille) játéka és *Zoványi Ilonka* (Nonette) szerepében. *Arday J. Dezsőnek* (Balancourt) ugylátszik, ilyen szerep az eleme, mert tényleg sok ügyességgel alakított és sok humorral. *G. Nagy László* produktuma (Dr. Lussan orvos) nem ebbe a keretbe való volt. E két rövid darab közt *Salacz Irénke* magyar

dalokat énekelt cigánykíséret mellett, mely azt hiszem felért az egyik darab értékével.

A rendező Dr. Rác Lajosné volt, akinek ezért a sok fáradozásáért és az előkészítés terhes munkájáért a jogász ifjúság méltán tartozhat a legnagyobb köszönettel és hálával, ugyszintén mindazoknak, kik voltak szívesek közreműködni szereplésükkel.

Most pedig jöjjön a riporter megszapulása az elfogultak részéről, Mert jól tudom, hogy soraimat nagy részben ez fogja követni. Mert mégis csak hallatlan egy műkedvelői előadást nem az égisz dicsérni! Bocsánatot kérek, de azt hiszem, mégis csak nevetségesen humoros volna saját magunk alaptalan kídicsérése. Mindenki tisztában van vele, hogy milyen az öndicséret, különösen akkor, mikor nincs is mivel olyan nagyon dicsekedni. Egy rajtunk teljesen kívül álló lap a mi műkedvelői előadásunkkal szemben lehet elfogult bíráló, de nekünk saját magunkkal szemben igenis elfogulatlanoknak kell lennünk, mert csak így lehet szó komolyságról, haladásról és értékről.

Előadás után megkezdődött a tánc. A hölgyek szép számmal vettek részt és késő reggelig tartott Sárospatak legelőkelőbb és leg-elegánsabb táncmulatsága.

s. j.

IRODALOM.

Szép Ernő : Az egyszeri királyfi.

Mese. A hortobágyi jelenettel kezdődik. Pásztortűz, este, csillagos-ég, estharangszó. A tűz körül három pásztorfiu hasal, a tűz felett egy fehérbajúsú vén juhász pipál. Mesét kezd el a három gyereknek az egyszeri királyfiról. Aki a gazdag szülei házban nagyon elbűsul, mert mindenütt a halált látja csak. S elindul országot keresni, ahol nincs a halálnak tartalma. — Egy falu határába érkezik játszó, vig gyerekek közé. Tavasz van, napsütés és a királyfi velük játszik, szembekötösdit játszik jókedvű, pajzán gondtalanságban. A Halál egyszerre csak kézen fogja a bekötött szemű királyfit A királyfi menekül előle. — Ezüsterdőbe ér. Ezüsterdő tisztásán fiatal, táncoló párok közé keveredik. Ezüstkirályleányt megszereti. A Halál veszi el tőle. — Útszéli csárdába érkezik. Bor mellett daloló, mindenféle nép van körülte. Nagyhangú, mulató vendég. S egyszerre a dudás, meg a juhászbojtár kiválik közülök. Verekedésre mennek s a dudás fokossal agyonüti a juhászbojtárt. A kép aztán azzal végződik, hogy a Halál a királyfival, meg a dudással együtt borozgat. — A királyfi egy reggel kakasszóra erdőben ébred fel, sirdomb tövében. A sirdomb láttára józanodik, megijed. Beindul az erdőbe. Találkozik a három árvával, a százéves emberrel, az öreg anyóval, akik nagyon várják már a halált, a garabonciás diákkal, az óriás pilangónak elátkozott tündérrel. Aki egy arany sípot ad neki, amibe

ha háromszor belefű, Tündérországba menekülhet a Halál elől. — Tündérország kiskapujában országába akarja vezetni a királyfit éppen a tündérkirályné. Amikor hirtelen ott terem a Halál, a másik kezét megfogja, nem ereszi Tündérországba. Alkudozik a királynéval. Végre egy csókért eladja kis cselédjét. — Ezer évig él itt a királyfi, mikor egyszer eszébe jut a föld, a házuk, az övéi, akik olyan nagyon régen várhatják már vissza. — Leszáll a földre, nem találja őket. Visszajön. Tündérország kiskapujában keresi, várja szomoruan a Halált. — A Halál aztán ismét magáénak fogadja. Térdére ülteti, becézi, mesél neki, hogy övéihez juttatja, le a szép, csöndes sírba, hogy együtt legyenek újra. A királyfi letérdel a Halál előtt, összeszeri a kezét, fejét lehajtja. A Halál előveszi a kaszát, a földre állítja, előveszi a fenékövet, lassan húzgálni kezdi a kaszapengén. S a legmesszibb hangon megszólal a lélekharang . . .

Minden benne van a Szép Ernő darabjában, ami a magyar mese motívum Egyszerű, kedves, naiv történet, ahogy csak a vén juhász mesélheti el pipaszó mellett. — Keszler József nem tartotta elégnek a darabtól, hogy a királyfi mindig *csak menekül* a Halál elől. — Ez csak annyiban igaz, hogy nem tud izgatón mélységek fölé állítani a darab legnagyobb alakja. Dehát a királyfi tragédiájának egész lefolyása is olyan szelid, hogy mindig csak szeretettel mosolyogva sajnáljuk A mesét hall-

gatjuk mi is ezüsterdőről, Tündérországról. Nem kell ebbe a szelid, csöndes meseszóba semmi, ami nagyon megrázzon, felébresszen ebből az álomszertiségből. Csak a gyerek-meséink kelnek életre. Csak annak örülünk, hogy mégis minden előttünk történő, egészen közeli valóság.

László Sándor : Utolsó Március. (Versek.) László Sándort ma már nem tartja annyira magához tartozónak a sárospataki ifjúság. Annyit tud róla legföllebb, amit az előbbi nemzedék átadott. — S valahogy egy kicsit elfogulatlanabbul látjuk ma már meg s inkább, vagy csupán az íróit nézzük benne csak. — Ezek a versek szép, egyszerű, csöndes lelki hangok. Keveset akarók, szelidek. Örök emberi érzések úgy, ahogy ő tudta látni. Higgadt, nyugodt csöndességgel felszínre hozva minden. Bánatot, örömet nem nagyon kiált ki, maga is élni akarja; csak úgy halk hangon, ami a lelkében nagyon is megérett már. — Az előbbi kötetéhez viszonyítva, már több ezekben a sorokban a szabotcskásság. Talán a témárokonosság, meg az a mindakét papospoetás látás okolja. De László Sándor annyira szereti ezeket a hangulatokat, hogy inkább elmondja még egyszer, igaz, a maga lelkén keresztül, mintegy merészebb, magánosabb úton menjen, ahol csak az ő szava legelső. — Ne adjuk nagyon a kritikus kezébe ezeket a verseket, valaki olyanoknak inkább, akik egy kicsit érzik a poetaságot, álmat, vágyat, színeket, de mindeneket szépen-szeliden. És ezek nagyon fogják szeretni ezeket a verseket.

A Csönd felé : Darvas János versei. Az előző vers az egész kötet tartalmát mondja el. Egymásból

folyó egészen jelenti ki s a részletek aztán igazolják is ezt. — Három versciklus adja a kötetet, valami fokozatos egymásutániságban. Az első (Szivárványúton) mindegyeszen emberi érzések hangja. Szerelem, hívés a szerelemben, csalódás, vagy amint szerző nevezi, Petrarca-végzet. Talán jellemez, vagy legalább tájékoztat ebben a ciklusban megírt érzések, látások felől a szerelem világáról mondott eme néhány sor: Mélyén messze mélynek Halk szférák zenélnek, Meghasadnak az egek, — És a megnyílt égből, Álmodott mesékből Ezer csoda integet. —

A következő versek (Sóhajok hídján) egyszerre hitet, világot változtatnak. A legsivárabb pesszimizmus következik itten, ami valakinek egyszer érthette a lelkét, Céltalanság, nagy hiábavalóság, belenyugvás bánatba, szenvedésbe, halálba. Örök lemondás, a megsemmisültség biztos tudata. Nagyon megnyugszik a halálban „kihűlt szívvel, tisztán, fehéren.“

— S miután ez a világnézet nagyon is erős már, szilárd, egészen átélt, a következő versek (A Béke partjain) belépnek a legmesszibb világba. Csupa látomás, életen, halálon túl levőség ez már. A Csönd, a Béke. Valahogy így rögzíti ezt a világot: Egy égi, légi tó — — — Se tükre nincs, se hossza, se mélye. A könnyű légi hullám mozdulatlan, Sulyatlan éther-habja mozdulatlan És tiszta, tiszta kék. — Mindahárom ciklus pedig a szubjektivitáson keresztül érzik meg, mint aminek központja, élője a költő. — Ami magukban illeti a verseket, egyenként, nem kezdő embernek a munkája. A lírájuk mellett sok bennük a tudományosság, sokat tanulás eredménye. Nem minden-

napi verskötet s éppen azért az irodalomban nagyon bennelevő embereknek fog tetszeni. Egy kevés van benne a XX. század lírájának a szavaiból, de talán ma már ezt felróni sem lehet. Nem poéta embernél is köztudatba ment át az ma már. — Nem egészen indulás ez, sok helyütt egészen ki van forrva ez a verskötet. Mai számunkban hozunk egy versét mutatónak.

Falu Tamás: Óperencia. Még mindnyájan emlékezünk a mesére: Hol volt, hol nem volt, az Óperencias tengeren is túl volt egyszer egy ember. És ez az ember — folytassuk tovább a mesét — túl a 20. század véres könnyet verejtékező robotján mesebeli világot él, amint ő mondja: „S én még az álmok földjét járom. Túl, túl az Óperenciákon.“ És ebben a világban ő „dús koldus,“ mert ez oly rejtett gazdagságokat tár

fel előtte, oly halk suttogásokat hallat meg, oly halvány színeket láttat meg vele, ami csak túlon túl finomult érzéki, lehelletszerű benyomásokra is fogékony lelkü művésznek lehet ihletője. Csak ily ember írhatja: „Bennem a hangok szinné válnak, csilingelnek a színek, árnyak . . .“ Csak ily ember képes ritmusba eleveníteni, formákba öltöztetni oly finomságokat, miket szétdörgöl egy súlyosabb szó. Csak ily ember lehellette papírra az éjfélt, az este, a levendula, a szénaillat remekül érzékített lágyságát. Mesteri személyesítéssel rögzít meg illanó hangulatokat, elevenít meg életelen dolgokat. Oly jelenségeket állít érzeink elé ez a csinos könyvecske, melyeket csak az Óperencia messziségébe révedező szem lát s oly közel hozza lelkünkhöz *Falu Tamást*, hogy el sem akarjuk többé eresztetni . . .

HIREK.

Tisztelettel felkérjük azokat az előfizetőket, kik az eddig megjelent számokat szivesek voltak elfogadni, hogy előfizetéseiket küldjék be.

A „**Hittanhallgatók Egylete**“ f. hó 21-én a kebelében visszaállítandó „Hittanhallgatók Segélyegylete“ javára a főiskolai tápintézet dísztermében hangversenyvel egybekötött táncmulatságot rendez. — A hangverseny kezdete este 8 órakor. Belépőjegy személyenkint 2 korona, családonkint 3 személyig 5 korona. Jegyek

előre válthatók a Főiskola és Fischer Lajos könyvkereskedésében. — A mulatság s a hangverseny rendezésére már folynak a legnagyobb mértékben az előkészületek az Elnökség s Virág Béla háznagy vezetése mellett. A meghívókat a rendezőség már szétküldte, akik esetleg tévedésből meghívót nem kaptak s igényt tartanak reá, forduljanak bizalommal lapunk szerkesztőségéhez. — A hittanhallgatók mulatsága szokott a farsangi szezonban a legnagyobb keretekben lefolyni, hiszszük, reméljük, hogy a régi sikerekhez méltó lesz ez a mulatság

is s a nemes törekvést pártolni fogja városunk s a vidék intelligens közönsége.

Előfizetési felhívás. *Szuhay Benedek* sajkókápolnai lelkész, egyházkerületi tanácsbíró, a széptollú poéta, előfizetési felhívást bocsátott ki *Előknek a holtakról* cím alatt kiadandó temetési beszédeire és imáira, melyekben 25 évi lelkipásztori működése alatt igyekezett a halálban az életet, az elmúlásban a maradandóságot felmutatni, a bánatos lelkek egére a békeséget hirdető szívárványt odavarázsolni, a háborgó sziveket megnyugtanni. „Nagy bölcseséggel, szövevényes okoskodással, ingadozó hittel sohasem szólottam, mert az a véleményem, hogy a vallás százszorta inkább a szív dolga, mint az értelemé. Többnyire előfohász után jön az oráció; ennek első része általános kérdésekre felel, második része alkalmaztatás a halottra és hozzátartozóira nézve; erre következik az imádság, végül a Miatyánkra jön a pár sorból álló záróbeszéd. 70–75 ilyen szerkezetű temetési beszédemet és imámat óhajtom sajtó alá rendezni és kiadni, olyan nyelven írva, hogy ezeket a leggyorsabb falusi gyülekezet is megértheti, de a legfényesebb gyülekezetben is használható. A könyv díszes fekete vászonkötésben május 1-re fog megjelenni s előfizetési ára 5 korona“. Akik az előfizetési árat előre beküldik (p. Sajószentpéter), a könyvet bérmentes küldéssel fogják kapni.

Változás a szerkesztőségben. Kerekes György Imre kedves kollegánk eltávoztával, a társszerkesztői állásra Kiss Géza, lapunk régi munkatársa választatott meg. Kerekes György barátunktól fájó lélekkel, könnyező szemekkel bú-

csúzzunk. Kívánunk sok szerencsét az új légkörben s kevés csalódást; reméljük, hogy a lelke, mely úgy összeforrt sokunk lelkével, vissza fog járni mihozzánk s megfogja keresni, át fogja ölelni a nótás, vidám, kacagó, de most ötlet sirató diákgyermekeket. — Isten veled.

Előfizetési felhívás. *A mi szerelmünk* lesz a címe annak a fehér fedelű, fehér tartalmú könyvecskének, amelybe verseimet gyűjtöttem össze egységes, összhangot adó ciklusokba foglalva. *A Másnak ígért leány, A Hegyalja, A mi szerelmünk és Patak* című ciklusokba kötöttem össze egy búzavirágos tavasz emlékeit; képeket, hangulatokat a határunkról, a városkáról ahol születtem; könnyes kétkedését, állhatatos megnyugvását egy, talán soha nem született, de talán soha meg nem haló szerelemnek; nótákat a pataki várról, a nagyhidról, a hécei kocsmáról, a Petőfi-kürtről, mulató diákokról — nem, mint kényes disznóvénnyeket, de mint egy szerény rózsabokor — a lelkem — bimbóit. Hölgyeknek, diákoknak, gyöngédlelkű embereknek, akik szeretik az egyszerű virágot, az ifjúságot, a tavaszt, — jó szívvel merem ajánlani ezt a három iv terjedelmű könyvet, mely március végén jelenik meg Sárospatakon. — Címlapja Deák Geyza főgimn. tanár rajza. Ára szerző fényképével 1 kor. 50 fillér. A megrendeléseket az előfizetési összeggel együtt kérném lehetőleg március 10-ig küldeni címemre. Tisztelettel: *Kiss Géza* hitanhallgató Sárospatak.

Városunk ünnepe. Folyó hó 6-án nemzeti színű zászlókat láttunk a házak tetején, mert városunknak öröminnepe volt. Ekkor adatott

át a közforgalomnak a „Bodrogközi Gazdasági Vasút”. — Ott forgolódott, ott örült a nagy diák sereg is az ünnepen, hogyne, hiszen nekünk is öröm az a tudat, hogy kevesbedik azoknak a legációknak száma, amelyeknek a megjegyzési rovatába ez van írva: állomástól gyalog 4 óra.

Az Irodalmi Önképző Kör által az Erdélyi szobor-alap javára rendezett jan. 24-ki mulatságon felülfizettek: Dr. Kantha Sándor 25 kor., Páger Arthur 20 kor., Brzorád Rezső, Dr. Kérészy Sándor, Pál Bertalan (Örös) 5—5 koronát, Nagy Lajos, Goldblatt Ferenc 3—3 kor., Molnár Amália, Borger Manó, Borger Jónás, Juhász Kálmán, Kósa Sándor 2—2 kor. Jegyeiket megváltották: Dr. Buza László, Dr. Kun Zoltán, Kazinczy Ferenc (Saujhely) 4—4 kor., Fischer Lajos, Rédei Jenő 2—2 kor. Köszönettel és hálával nyugtázzuk. *A rendezőség.*

Előfizetéseket beküldték: Sárospatakról: Bogyay Zsigmond, Dávid Zoltán, özv. Eperjessy Józsefné, F. E., Gulyás József dr., Halász Dénes, Hodossy Béla, Jámbor Margit, Karády György dr., Kun Zoltán dr., Maklári Papp Miklós, özv. Rácz Ábrahámné, Sárospataki Takarékpénztár, Soltész Ferenc, Szepessy István, özv. Tárczy Sándorné, Trócsányi József dr., özv. Vitkay Bertalanné 4—4 koronát; Freifeld Ferenc, özv. M. G.-né, Némedy Gyula, Szinyéri György 2—2 koronát. — Bajthay Mariska (Kecskemét), Bartha Gyula (Sajókaza), Bálint Bertalan (Szerencs), Bene Lajos (Emőd), Benőcs Zsig-

mond (Szendrő), Botos József (Parasznya), Cigándi Ifj. Egylet, Csabay István (M.-Bód), Cseh József (Sajószentpéter), Csoma József (Abaujvecser), Elek József (Bábony), Eperjessy József (Rimaszombat), dr. Erdőss Endre (Tiszapolgár), Fűrjész Tamás (T.-Karád), Jászay Mihály (N.-Kapos), Kazinczy Ferenc (Saujhely), Kása Ferdinánd (Vaján), Kerekes Imre (Diósgyőr), Kérészy Barna (Tiszánána), Komjáthy József (Diósgyőr), Kovács Béla (Szepsi), Kőrössy István (Alacska), Lipták Bertalan (Felsőregmec), Luki Szabó Endre (Minaj), Nagy Sándor (Kisgejőc), Nagy Vilma (Szabolcsbáka), Öhning Vilmos (Szerencs), Papp István (Pályin), Pataky János (Mályinka), Pálffy József (Kovászna), Révész Kálmán (Kassa), Stépán Géza (Nagykapos), Sulyok János (Ungvár), Szabó Zoltán (Ungvár), özv. Szkaróssy Gusztávné (Putnok), Szombathy Mihály (T.-Kürt), Takács Mihály (Tiszavalk), Tóth János (Putnok), dr. Tüdős István (Miskolc), Várady Pál (Kistokaj), Veress Lajos (Ilk) 4—4 koronát; Komjáthy Gábor (Ungvár), Nagy Pál (M.-Bece), Sőreghy Mariska (Bpest), Tóth Jenő (Abaujvár), Vadászy Pál (Sajószentpéter) 2—2 koronát; köszönettel nyugtázza a Szerkesztőség. 1914. jan. 31.

Eladó. Teljesen jókarban levő, kifogástalan két drb. elegáns fauteuil, egy chaislonque és egy pár complett vívó felszerelés — jutányos árban azonnal eladó. Bővebb felvilágosítást nyújt a Szerkesztőség.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Gy. J. Örömmel vettük s közöljük. Legyen szabad másorra is kérnünk. — Hála és üdvözet.

L. S. Miskolc. A bizalmat köszönjük s amennyire tőlünk telik igyekezni fogunk, hogy sikerüljön. Szeretnők, ha a régi hárfa, mely annyiszor megszólalt e lap hasábjain, ismét megpendülne. Csodálkozunk, hogy a megjelent számok nem érkeztek meg, pedig elküldtük; küldünk ismét. — Üdvözet a jó jövő reményében.

D. J. Kolozsvár. A tiszteletpéldányt vettük s egyuttal ismertetjük, de várunk kéziratot is. Szíves közönlés.

Bosszú. Nem értjük Önt kedves szerző; mi rajtunk akar novellájával bosszút állani? Semmit nem vétettünk Önnek, talán a címzésnél tévesztett?

M. G. Azt írta, hogyha nagyon rosszak ne közöljem; kívánsága szerint cselekedtem.

Bohó. Verséből közöljük, ami igaz: „Bohó ifjú vagyok én,
Az én munkám mit sem ér.“

Tiszamelléki. Gondolatai nagyon zavarosak, talán zajlott a Tisza mikor írta? Nem közöljük.

T. Gy. Budapest. T.-p.-t indítottunk régen, azonban mi még semmit nem kaptunk. Nem hisszük, hogy ilyen hamar elfeledett volna bennünket. Üdvözet.

Méltatlankodó. Ne heveskedjen s ne bosszankodjon. Az ifjúságnak joga van ahhoz, hogy ami jogosan megilleti, azt kérje. Ifjú korában Kegyed nem hagyta a maga igazát, hát minket olyan gyermekbáboknak gondol? Csálódik!

Kiadóhivatali főnök: Kőrössy István.

A főiskolai könyvkereskedésben bárhol megjelent könyvek eredeti bolti árban kaphatók.

Nagy raktár: Jogi, theologiai, szépirodalmi, imakönyvekből és ifjúsági iratokból. Írószerek, levélpapírok, hegedü-kellékek, főtészeti és fényképészeti cikkek jutányos áron kaphatók. — Vidéki megrendeléseket azonnal elintézzük, 20 koronán felüli megrendelést bérmentve küldünk.

**Főiskolai könyvkereskedés könyv-
kötészeti kezeléségre Sárospatak.**

**Nagy választék képeslapokban, hetenkint ujdonság!
Bel- és külföldi ujságok, folyóiratok előfizetési irodája!**

Müller Ármin

divatáru kereskedő Sárospatakon.

Ajánlja dus választéku férfi kalap és finom fehérneműit a tanulóifjuságnak

kedvezményes

olcsó árakon.

Vállalja férfiöltönyök elkészíttetését saját szöveteiből felelősség mellett

ünneputáni s részletfizetésre is.

HUNGARIA

mosó s vegytisztító intézet S.-Patakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rákóózi-utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden e szakba vágó munkát, u. m. férfi- és női ruhák, keztyük, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kelme és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok

tisztelettel

Neumann Mór mosó és vegytisztítóintézete.
Gallérok 7 nap alatt készülnek. Szőrmétisztítás.

Harstein Lajos

cukrász ajánlja a legfinomabb teasütemények kilóját 5 K-ért.

Süteményei, tortái elsőrendűek.

Vidéki megrendelések, eljegyzési és menyegzői torták jutányos árakon készülnek.

S HA N I N C S STENDIG S.

óras és ékszerész sárospataki üzletét, mely a legmegbízhatóbb bevásárlási forrás. — Zseb és ébresztő órák, arany ezüst és szíj láncok, mindennemű ékszerek a legnagyobb választékban kaphatók. — Villanylámpák a legkülönfélébb kivitelben, 6 óráig égő elem csak 50 fill. Becserél s javít órákat két évi jótállással.

A ,Központ'

vendéglőben

minden, ami jó, kapható. Kőbányai sörök, izletes ételek, különféle villásreggelik, kitűnő zaelik, jó borok. Ezenkívül elvállal bankettek rendezését, bálokban ételek és italok szolgáltatását s jó, tiszta kiszolgálásról gondoskodik

Klein Ábrahám,

a „Központ” tulajdonosa.

Legrégibb

és leghirnevesebb vendéglő Sárospatakon a

Feldmesser Herman

a mai modern igényeket teljesen kielégítő

vendéglője!

Izléses vendéghelyiség, kitűnő magyar konyha, jó bor, valódi kőbányai sör, kényelmes szállodai szobák. — Az ifjúság részére izletes villásreggeli ::

kedvezményes áron

A legpontosabb, legelőzékenyebb kiszolgálás.

Alapított 1890. Alapított 1890.

Spitz Antal

órász és ékszerész Sárospatak.

Ajánlja dus raktárát mindennemű ékszerek, nászajándékok és elsőrendű zseborák beszerzésére. — A nemes tanuló-ifjúságnak, lelkész tanító uraknak árfelemelés nélkül előnyös részletfizetésre is.

Vidékre a legnagyobbkészséggel választékot küldök. Javítások a legpontosabban eszközöltetnek. Kitűnő villany-elemünk van!!

Burger Lajos uri szabó, hazai és angol szövet raktár.

Készít mérték szerint zakko öltönyt 40 K és feljebb, zsaket öltönyt 70 K és feljebb, továbbá mindenféle öltönyöket a legjutányosabb áron. Ref. papi palástokat selyemből 110 K. Selyemből bársony előrésszel 120 kor. jótállás mellett. Tanulóknak és akadémiai hallgatóknak kedvezményes fizetési feltételeket adok. Kovald Péter és Fla országos hírvégytisztító gyáranak egyedüli képviselője Sárospatak

„AMERIKA“-szálloda

és vendéglő Sárospatakon, a vasut mellett. Olcsó, kényelmes, tiszta szobák. A vendéglőben kiváló jó magyar konyha, elsőrendű hegyaljai tiszta borok.

Tulajdonos Ornstein Ignác Sárospatakon.

Stecher Márkus cipőüzlete

nagy raktár box, chevreaux. lakkcipő ujdonságokból! Jó áru, olcsó ár! Tanulóknak kedvező fizetési feltételek! Cipőkülönlegességek raktára. Próbálja meg!